

Poliitikataust

Relvakonfliktid mõjutavad nii naisi kui ka mehi: nad on nii ohvrid kui ka majanduslike tagajärgede all kannatajad. Suur osa tsiviilelanikkonnast on naised ja seetõttu mõjutavad konfliktid neid eriti tugevalt: neid ohustavad ulatuslik seksuaalne ärakasutamine, inimkaubandus, ümberasustamine ja orjus. Kuivõrd naised ja tüdrukud on sotsiaalselt rohkem haavatavad, puutuvad nad sageli kokku spetsiifilise vägivallega, mille tagajärjed püsivad isegi pärast sõja lõppu (nt soovimatu rasedus vägistamise tagajärjel, suurem oht nakatuda seksuaalsel teel levivatesse haigustesse). Relvakonfliktis kasutatakse seksuaalset vägivalda tihti sõjapidamisvahendina. Naised panustavad märkimisväärselt rahu ja ülesehitustegevusse pärast relvakonfliktide lõppu ning nende tähtsus konfliktide lahendamisel on suur.

Tegevuskava soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamise kohta arengukoostöös (2010–2015)

- Tegevuskavas juhitakse tähelepanu vajadusele pakkuda naistele relvakonfliktide ajal pikaajalist kaitset.
- Rõhutatakse vajadust toetada naiste osalemist rahu tagamisel ja konfliktijärgsetel ülesehitustöödel.
- Kutsutakse üles suurendama naiste osalemist poliitikas.

Euroopa Liidu Nõukogu: terviklik lähenemisviis naisi, rahu ja julgeolekut käsitlevate ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide 1325 ja 1820 rakendamiseks ELis

- Selles hinnatakse konkreetsete näitajate abil edusamme, mis on tehtud naiste kaitsmisel ja nende mõjuvõimu suurendamisel nii konflikti ajal kui ka pärast seda.

Euroopa Parlament

- Tuletab meelde, et tähtis on lisada sooline perspektiiv kõikidesse ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika operatsioonide etappidesse (10. märtsi 2010. aasta resolutsioon Euroopa julgeolekustrateegia ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika rakendamise kohta).
- Naisi, rahu ja julgeolekut käsitlevad ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonid 1325 (2000) ja 1889 (2009) hõlmavad lähetatud töötajate koolitamist.

- Kinnitab vajadust nõuetekohaselt rakendada 25. novembri 2010. aasta resolutsioon (naisi, rahu ja julgeolekut käsitleva ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 (2000) kümnenda aastapäeva kohta).
- Juhib tähelepanu naiste osalemisele rahuprotsessides ja rahuvalve sõjalistes ja tsiviiloperatsioonides ning naisi mõjutavatele konfliktide tagajärgedele (2. veebruar 2012. aasta resolutsioon naiste olukorra kohta sõjaajal).

Pekingi tegevusprogrammi strateegilised eesmärgid ja ELi näitajad

- E.1** Suurendada naiste osalust konfliktide lahendamise käigus toimivas otsustusprotsessis ning kaitsta relvastatud ja muude konfliktide piirkondades või okupatsiooni all elavaid naisi.
- E.2** Vähendada ülemääraseid sõjalisi kulutusi ning piirata relvade olemasolu.
- E.3** Propageerida konfliktide vägivallavaba lahendamist ning vähendada konfliktiolukordades inimõiguste rikkumise juhtumeid.
- E.4** Suurendada naiste panust rahu edendamisse.
- E.5** Kaitsta, abistada ja koolitada naissoost pagulasi, teisi rahvusvahelist kaitset vajavaid ümberasustatud naisi ning riigi piires ümberasustatud naisi.
- E.6** Abistada kolooniates ning mitteaautonoomsetes piirkondades elavaid naisi.

Prantsusmaa eesistumise ajal 2008. aastal pakuti välja ja kiideti heaks neli näitajat, et seda valdkonda jälgida. Nendega hinnatakse diplomaatiliste, kaitsestruktuuride ja rahuvalve töötajate piisavust ning selliste inim- ja rahaliste ressursside taset, mis peaksid tagama naiste võimestamise relvakonfliktide ajal. Viimase näitajaga hinnatakse naiste ja meeste osakaalu varjupaigataotlejate hulgas.

Uusimad andmed ja teave on esitatud Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituudi loodud andmebaasis "Women and men in the EU – facts and figures" ("Naised ja mehed ELis. Faktid ja arvud"), mis on kättesaadav aadressil <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Kogu ELi hõlmavatel andmetel põhinevad järeldused

Naised on diplomaatilises ja militaarsektoris alaesindatud

Enamik liikmesriikide esitatud aruandeid ja andmeid viitavad naiste suurele nappusele diplomaatilistes esindustes, ELi delegatsioonides, ÜRO rahuvalveoperatsioonides ning diplomaatilise ja militaarsektori otsustustasandi ametikohtadel. 2011. aastal moodustasid naised 21 liikmesriigis ainult 6% ÜRO rahuvalveoperatsioonide töötajatest ja mitmes liikmesriigis ei osalenud naised üldse sellistes operatsioonides.

Ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonides osalevate töötajate kohta esitas teavet kokku 17 liikmesriiki. Missioonide töötajate seas oli naised keskmiselt ainult 2%. Ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika tsiviilmissioonides osalevate töötajate kohta 2012. aastal kogutud soopõhised andmed näitasid, et naised moodustasid ainult 25% kogu töötajaskonnast. 18 liikmesriiki esitas teavet diplomaatiliste esinduste juhtide kohta ja nende andmete järgi oli sellel ametikohal naiste osakaal keskmiselt 17%.

Ebapiisav soolise võrdõiguslikkuse koolitus konfliktiolukorras ja ebakindlates riikides

ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide 1325 ja 1820 edendamise raames kaalusid mitu Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariiki ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika valdkonna töötajate koolitamise tähtsust ja vajadust. Viimased, 2008. ja 2009. aastal esitatud andmed ELi liikmesriikide diplomaatilise, tsiviil- ja sõjaväepersonali ning ÜRO rahuvalveoperatsioonides ja ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioonides osalevate sõjaväelaste ja politseiametnike kohta näitasid, et soolise võrdõiguslikkuse koolitust ei pakuta piisavalt. Diplomaatilistele töötajatele

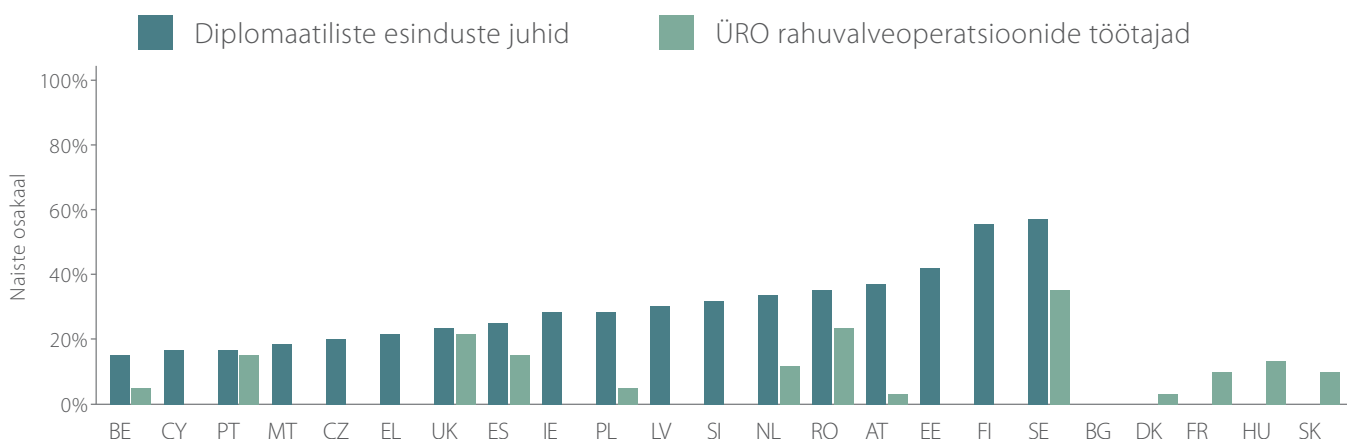
ette nähtud erikoolitust soolise võrdõiguslikkuse teemal pakuti ainult kaheksas liikmesriigis. Koolitusel osalenud naiste ja meeste osakaalu kohta puudus selge teave.

Soolise võrdõiguslikkuse probleemide lahendamiseks ebakindlates riikides antakse vähe abi

ELi liikmesriigid kulutasid 2009. aastal ja 2010. aasta alguses ligikaudu 200 miljonit eurot naiste, rahu ja julgeolekuga v valdkondadele. Soolise võrdõiguslikkusega seotud teemadele kulutati kogu maailmas miljard eurot. Mis puutub ELi institutsioonide panusesse, siis toetasid ELi delegatsioonid 165 miljoni euroga selliste projektide rahastamist, millel on otsene mõju soolisele võrdõiguslikkusele ja naiste õigustele. Peaaegu kolmandik sellest eraldati, et rakendada ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325. Andmete kohaselt oli julgeolekusektori reformile ja desarmeerimisele, demobiliseerimisele ja taasintegreerimisele kulutatud 67 miljonit eurost ligikaudu 28% eraldatud konkreetselt naistele suunatud meetmetele.

OECD arenguabi komitee (DAC) annab teavet abi kohta, mida anti soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks ebakindlates ja konfliktiolukorras riikides aastatel 2007 ja 2008. Aruandest "Aid in Support of Gender Equality in Fragile and Conflict-affected States" ("Abi soolise võrdõiguslikkuse toetamiseks ebakindlates ja konfliktiolukorras riikides") selgub, et peaaegu kolmandik abist, mille DAC liikmed on ebakindlatele riikidele andnud, näeb ette soolise võrdõiguslikkuse kui peamise või olulise eesmärgi. Abist, mis ELi institutsioonid on ebakindlatele riikidele andnud, on soolisele võrdõiguslikkusele eraldatud siiski ainult 19%. Rahu tagamisele ja julgeolekusektorile eraldatud abist on ainult 20%-l soolise võrdõiguslikkuse mõõde ja ainult 38% kõigist DAC liikmetest pidas ebakindlate riikide valitsemissektorile eraldatud abi puhul silmas soolise võrdõiguslikkuse eesmärki.

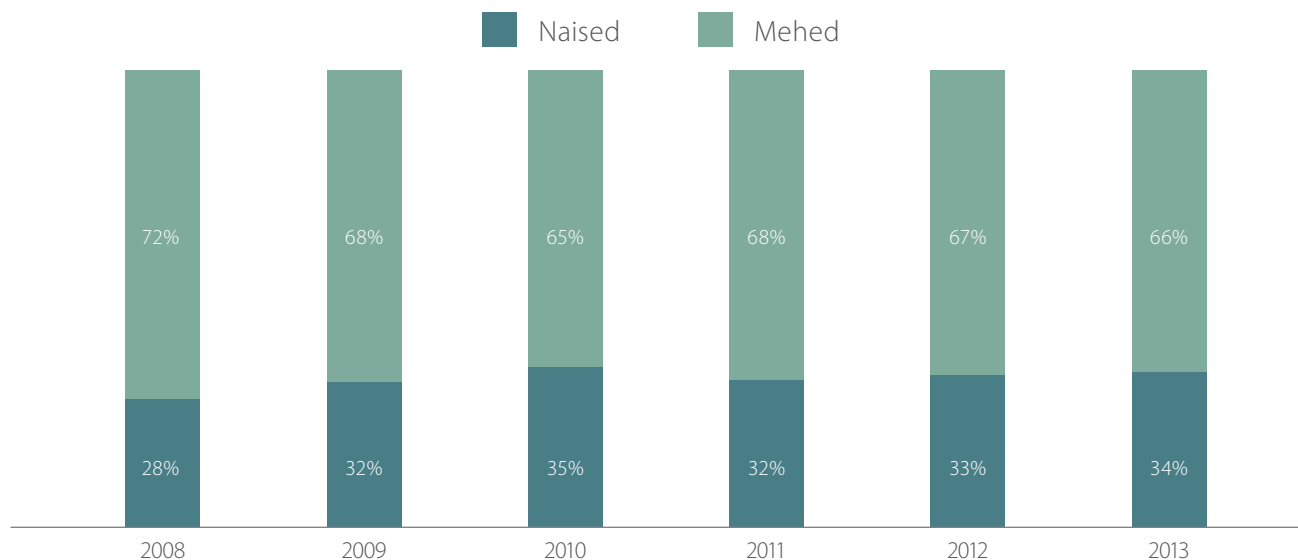
NAISTE OSAKAAL DIPLOMAATILISTE ESINDUSTE JUHTIDE JA ÜRO RAHUVALVEOPERATSIOONIDE TÖÖTAJATE SEAS, 2011

Allikas: ELi Nõukogu, aruanne ELi näitajate kohta, et töötada välja terviklik lähenemisviis naisi, rahu ja julgeolekut käsitlevate ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide 1325 ja 1820 rakendamiseks ELis, 2011.

NAISTE OSAKAAL ELIS VARJUPAIKA TAOTLEJATE SEAS, 2008–2013

Allikas: Eurostat, taotluste ja ümberasustamise kohta tehtud otsused.

Naiste arv varjupaigataotlejate hulgas suurenes

Eurostati andmetel suurenes aastatel 2008–2012 naiste osakaal pagulasseisundi taotlejate hulgas (28%-lt 2008. aastal 34%-ni 2013. aastal). Suurenenud on ka naiste esitatud uute varjupaigataotluste arv (kui esimene varjupaigataotlus on registreeritud): 30%-lt 2008. aastal 35%-ni 2012. aastal. Sellest hoolimata on ligikaudu kaks kolmandikku Euroopa Liidus varjupaika taotlenutest endiselt mehed.

Kõrvuti varjupaigataotlejate arvu kasvuga on suurenenud ka pagulasseisundit käsitlevate otsuste arv. Naiste taotlusi puudutavate otsuste arv aastatel 2008–2012 peaaegu kahekordistus (59 730-lt 95 875-ni). Proportsionaalselt on naiste taotluste kohta tehtud positiivsete otsuste arv suurenenud meeste taotluste kohta tehtud positiivsete otsustega võrreldes rohkem, kuigi pagulasseisundi saanud naiste osakaal on viimasel paaril aastal vähenenud: kui 2010. aastal oli 40% pagulasseisundi saanutest naised, siis 2012. aastal 34%.

Kasulikud algatused

Et suurendada naiste osalust rahuvalvemissioonidel, lähetas Austria Kosovos tegutseva rahuvalvemissiooni juurde soolise võrdõiguslikkuse eksperdi, kes nõustab missiooni ülemat, ja 2010. aastast alates on kaitseministeeriumi kuus ametnikku koolitatud soolise võrdõiguslikkuse nõunikeks. Belgias lisati see eesmärk teise riiklikku tegevuskavasse: see tähendab edasiminekut naiste esindatuse suurendamisel rahvusvahelistes organisatsioonides ning Belgia diplomaatilistes ja sõjalistes missioonides.

Naiste panuse suurendamist rahu tagamisel toetas strateegilise piirkondliku konverentsi „Naised rahu tagamisel: naiste juurdepääs õigusemõistmisele konfliktijärgses olukorras olevates riikides“ korraldamine Horvaatias. Küproses loodi Naiste Mitmekultuuriline Keskus, mis koondab kõigi kogukondade naised ning edendab soolist võrdõiguslikkust, lepitamist ja rahu. Soome rahastab praegu kolmeaastast projekti „ÜRO kõrgetasemeline seminar soolise võrdõiguslikkuse ja kaasava lepitusprotsessi kohta“, mille eesmärk on edendada konsultatsioonipõhiseid rahuprotsesse, toetades naiste tõhusat osalemist rahukokkulepetes. Madalmaad toetasid tuhandete naisorganisatsioonide tegevust, rakendades teise tegevuskava 1325 raames programmi „Naiste juhtimis- ja muude võimaluste rahastamine“ (FLOW). Saksamaa föderaalne majandusliku koostöö ja arengu ministeerium rakendas Burundis, Colombias, Guatemalas ja Nepalil eriprogramme, et kaasata naisi kõikidesse konfliktide ennetamise ja juhtimise etappidesse ning kaitsta naisi ja tüdrukuid seksuaalse vägivalla ja vägistamise eest relvakonfliktides.

EDUSAMMUD JA TAKISTUSED VALDKONNAS E: NAISED JA RELVAKONFLIKTID

EDUSAMMUD	TAKISTUSED
• Tugevdatud on poliitilist pühendumust, et pakkuda soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste alast koolitust konfliktipiirkondades tegutsevale personalile.• Suurenenud on naiste osalemine rahu tagamisel.	• Kohustust tagada soolise võrdõiguslikkuse alast koolitust täidetakse puudulikult ja piiratud mahus.• Diplomaatilistes esindustes ja delegatsioonides on mehed endiselt ülekaalus.• Ainult väike osa ELi abist ebakindlatele riikidele suunatakse konkreetselt naistele.• Mehed taotlevad suurema tõenäosusega ELis varjupaika ja saavad seal pagulasseisundi kui naised.

ELi edasised sammud

- Parandada personali hulgas teadlikkust soolisest võrdõiguslikkusest ning soolist tasakaalu diplomaatilises ja militaarsektoris.
- Lõimida sooline perspektiiv menetlustesse ja tegevustesse ning parandada ELi ja liikmesriikide valitsusasutustes sõjaväelaste ja diplomaatliste töötajatega seotud personali suutlikkust soolise võrdõiguslikkuse küsimustes.
- Tugevdada jõupingutusi, et tagada sooline tasakaal diplomaatilises ja militaarsektoris.
- Parandada välisabi kvaliteeti ja selle eraldamist, suurendades nähtavust ja teadmisi konfliktipiirkonnas olevate naiste vajaduste ja erilise haavatavuse kohta (nt sooline vägivald).
- Lisada soolise võrdõiguslikkuse ja naiste inimõiguste perspektiiv olulise aspektina varjupaigataotluste menetlemise protsessi.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu finden, den Austausch von Wissen unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-563-3

doi:10.2839/1885

MH-04-15-022-DE-N